РІК 1932. Лютий. Ч. II.

ПЕРЕМИСЬКІ ЕПАРХІЯЛЬНІ

ВІДОМОСТИ

ЕНЦІКЛІКА

ЙОГО СВЯТОСТИ ПАПИ ПІЯ XI

до Всеч. Братів Патріярхів, Примасів, Архієпископів, Епископів і інших місцевих Ординаріїв, що в мирі і злуці з Апостольською Столицею

про ВСЕЛЕНСЬКИЙ СОБОР ЕФЕСЬКИЙ, що відбувся перед пятнайцяти віками.

Всечесним Браттям поздоровлення і Апостольське благословення

Історія, це світло правди і очевидець часів, при доладнім вгляненні та пильнім досліді поучає, що ця Божа обітниця дана нам Ісусом Христом: »а ось я з вами по всі дні, до кінця світа«[1]) не завела і не заведе ніколи в будучности Його Обручниці Церкви. А навпаки, чим нагальніші филі кидають Петровою лодкою на протязі віків, тим блищої і сильніщої дізнає помічної Божої ласки. Бувало це особливо в першім віці існування Церкви, не тільки тоді, як християнське ймення вважалося окаянним злочином, що заслугував на кару смерти, але також тоді, коли правдива Христова віра нарушена віроломністю єретиків, що

[1]) Мат. 28, 20.

поширювалися перш за все у східних сторонах, знайшлася в великій небезпеці. Бо як гонителі католицького ймення непочесно миналися оден за другим і впало навіть цісарство Римлян, так і всі єретики мов всихаючі вітки, відірвані від Божої виноградини,[1]) не могли черпати животворних соків, ні видавати плодів.

А Церква Господа посеред стільких бур та наворотних переворотів довіряла тільки Богу і поступала вперед певною і повною ходою та не перестала зберігати скарбу евангельської правди, що Її його повірив сам Її Творець.

Такі думки насуваються Нам, Всечесні Браття, коли зачинаємо промовляти до Вас цим листом про справді радісну подію, а саме про Вселенський Собор, що відбувся перед пятнайцяти віками в Ефезі. На нім відкрито справді хитрий підступ поблуджених, а також заблестіла за помічю з неба вельми кріпка віра Церкви.

Знаємо, що за Нашою заохотою повстали дві Ради[2]) з наміром, щоби ця вікова памятка обходилася дуже врочисто не тільки в Римі, в столиці католицького світа, але всюди по всьому світі. Знаємо теж, що ті, котрим Ми доручили це незвичайне завдання, не щадили ні заходів ні труду, щоби цей спасенний почин повести, кожний відповідно до своїх сил. Тож сердечне дякуємо за цю ревність, на яку радо відповіли гідною подиву однодушністю Владики і найкращі мужі з поміж вірних, бо сподіємося з неї тепер колись чи в будучности не малого хісна для католицької справи.

А в бачливому розважанні над цим вислідом та звязаними з ним справами і обставинами вважаємо згідним з Апостольським урядом, що його справуємо з Божого зарядження, заговорити до Вас в тій Енцикліці під самий конець обходу і в часі святої памятки Різдва Христового з Пречистої Діви Марії в справді дуже важній справі. Бо надіємося непохитно, що Наші слова будуть милі і хосенні не тільки Вам і Вашим вірним, але і всі найдорощі нам браття і сини, що розлучені з Апостольською Столицею, як тільки розберуть наново і розважуть порушені бажанням правди, не зможуть устоятися, мов стрепенуться перед історією, учителькою життя, та відчують бодай тугу за

[1]) Йоан 15, 6. [2]) Див. Лист до Ем. Кард. Б. Поммілі-я і А. Сінчера з 25. грудня 1930 (Acta Ap. Sed. т. XXIII. стр. 10–12).

одною вівчарнею і одним Пастирем та за любвою спільної віри, що переховується з найбільшим говінням все безпечна і ціла в Римській Церкві. Бо в боротьбі з несторянською єресю, що її вели Вітці Собору, яка спричинила і цілий Ефеський Собор, заясніли своїм блеском перед очима всіх перш за все три доґми католицької релігії, про котрі маємо тут головно говорити: а саме, що є одна особа Ісуса Христа, та що вона є Божою особою; що Пр. Діву Марію треба всім узнавати і почитати подійсно і правдиво Богородицею; що Римський Папа має з Божого зарядження найвищу, найбільшу нікому непідлеглу над всіми і поодинокими християнами владу, якщо річ про віру і обичаї.

I.

Тож представмо справу по порядку і наведім на початок слова і напімнення Апостола народів висказані до Ефесян: „Аж всі дійдемо до єдности віри і пізнання Божого Сина до звершенного мужа, до міри зросту Христового сповнення. Щоби ми не були вже дітьми, що хвилюються і уносяться від всякого вітру науки в людськім лукавстві в зручній хитрости омани. А щоби ми ходили по правді в любві і зростали у всім, в Того, що є головою, в Христі, з котрого все тіло зложене і споєне всякими кріпкими ставами, по дійству, в мірі кожної части, одержує приріст на збудовання самого себе в любови“[1]).

Як Вітці Ефеського Собору в предивній духовій злуці пішли за цею апостольською заохотою, так бажалиби ми, щоби всі без ніякої ріжниці, відкинули упередження, приняли її мов дану для них самих і щасливо її вихіснували.

Творцем цілого спору був, як всім відомо, Несторій. Він не створив своїм умом і трудом нової науки, бо взяв її радше від мопсвестенського Епископа, Теодора, а тільки розвинув її ширше, надав її новий вигляд, та почав великим засобом слів і думок, як передовий бесідник, її голосити і всяким змаганням її поширювати. Він уродився в сирійськім місті Германіції, а в молодім віці удався до Антіохії, щоби там образуватися в святих та світських науках. В тім то на той час славнім городі, вступив він спершу в монаше життя, а потім задля свойого змінчивого успо-

---

[1]) Ефес. 4, 13—16.

соблення, відступив від первісної постанови, став священиком і віддався цілий проповідничому урядови, жадібний більше людської похвали чим Божої слави. А слава його вимови так зростала загально і так розходилася далеко й широко, що покликаний до Царгороду, осиротілого в тім часі по Пастиреві, осягнув з немалим очікуванням всіх епископську гідність. На тій справді преславній столиці, не тільки не заперестав голосити своїх блудних наук, але з більшою ще повагою і чванливістю научав їх і розповсюднював.

Для доброго зрозуміння справи, буде хосенним натякнути тут дещо на важніщі глави несторіянської єреси. Цей дуже гордовитий муж, вважаючи, що дві цілі іпостаси, а саме людська Ісуса і Божа Слова зійшлися в одній спільній »прозопон« (як її називав), заперечив ту дивну істотну (субстанціяльну) злуку двох природ, яку називаємо іпостатичною і тому научав, що Єдинородне Слово Боже не стало чоловіком, а тільки перебувало в людськім тілі через замешкання, замилування і силу ділання. Тому треба називати Христа »Теофорос« себто носителем Бога, а не Богом, в майже подібнім значінню, в якім пророків і других святих людий задля наділеної їм ласки можна назвати носіями Бога.

З цих злорадних вимислів Несторія слідувало, що узнає в Христі дві особи, одну Божу а другу людську, а також з цего виходило конечно, що Пр. Діва Марія не є правдивою Богородицею себто Теотокос, а є радше матірю Христа чоловіка, тобто Хрістотокос, або що найбільше Теодокос, це є Богоприємницею[1]).

Такі безбожні догми голошені вже не тихцем і не скрито приватним чоловіком, але явно і отверто самим Епископом царгородської столиці, викликали заворушення умів особливо у східній Церкві. А між противниками несторіянської єреси, яких не бракувало навіть в самій столиці східного цісарства, займає без сумніву чолове місце, цей вельми святий муж і оборонець католицької ненарушности, александрийський патріярх Кирило. Бо ледве дізнався цей ревнитель не тільки між своїми синами але і між зблудженими братьми, про безбожну науку царгородського Епископа, боронив витревало правдивої віри між своїми

---

[1]) Пор. Mansi, Conciliorum Amplissima Collectio, IV, c. 1007; Schwartz, Acta Conciliorum Oecumenicorum, I, 5. p. 408.

і виданим листом до Несторія старався по братньому навернути його до католицької правди.

Та коли завзята впертість Несторія ударемнила це велике змагання любови, Кирило переконаний глибоко про авторитет Римської Церкви, як вельми рішучий його приклонник, не хотів сам справи дальше вести та видавати осуду в справі справді дуже важній без попередного запиту та вирішення Апостольської Столиці. Тому написав до »блаженнійшого і Богом возлюбленного Вітця Келестина« повне пошани письмо, в котрім зі синівською відданістю так між іншим пише: „Стародавний звичай Церков радить, заподати справу такої ваги Твоїй Святости“[1]). »Бо не зірвемо скоріше явно і отверто лучности з ним (з Несторієм), аж донесемо про це Твоїй Святости. Зволь тому висказати свою гадку, щоби ми знали ясно, чи можемо з ним зноситися, чи маємо йому свобідно сповістити, що ніхто не буде в лучности з ним, що визнає і голосить таку блудну науку. Надто гадку Твоєї ненарушности і суд в тій справі треба вияснити наглядно письмом боговійним та виданим Богу Епископам Македонії і цілого Сходу«[2]).

Та і Несторій знав добре про найвищу владу Римського Епископа в цілій Церкві. Тому не раз старався доказувати спрямованими письмами до Келестина стійність своєї науки і упередити та приєднати собі Святійшого Вітця. Але без успіху. Бо неупорядковані слова єресиярха містили в собі немалі блуди, які спостеріг докладно Владика Апостольської Столиці, котрий негайно осудив їх торжественно по розсліді синодальним судом та приказав всім відкинути їх, запобігаючи цілючими засобами, щоби єретична пошесть не стала небезпечнішою через проволоку.

А бажаємо ту звернути Вашу увагу, Всечесніші Браття на те, як дуже ріжниться в тій справі спосіб поступовання Римського Архієрея від способу Александрійського Епископа. Бо цей, хоч занимав столицю, що вважалася першою в східній Церкві, не хотів одначе, як це ми сказали, сам вирішувати так вельми важливого спору про католицьку віру перед докладним пізнанням рішення Апостольської Столиці. А Келестин скликав в Римі синод, перевірив зріло справу, і своєю найвищою і необмеженою властю над цілим стадом Божим рішив і торжественно постановив

[1]) Мансі, я. в. IV, 1011. [2]) Мансі, я. в. IV, 1015.

про царгородського Епископа і його науку ось що: »Отже знай — так пише Несторієви — що наше вирішення є таке, що коли не будеш голосити про Христа Господа нашого цего, чого придержуєся, Римська, Александрійська і ціла католицька Церква, та чого придержувалася як найкраще і свята Церква города Царгорода аж до тебе, і якщо не осудиш цеї переворотної новости, що стремить розділити це що злучує св. Письмо, явним на письмі визнанням на протязі десяти днів, числячи першим днем день запізнання з цим рішенням, будеш вилучений з єдности соборної Церкви католицької. Цю основу нашого осуду спрямовали ми через згаданого нашого сина діякона Поссідонія зі всіма письмами до нашого священноєрея Владики згаданого города Александрії, котрий доніс нам обширно про все те, щоби в нашім заступстві постарався повідомити тебе і всіх братів про нашу постанову. Бо всі мають знати що діеся, якщо річ про справу, що торкається всіх«.[1])

Виконання цего осуду доручив Римський Архієрей Александрійському Патріярхові цими важливими словами: »В признанні отже поваги нашої Столиці в нашім заступстві, виконаєш цей вирок в дорозі примусу, щоби, або осудив письменним визнанням свої безбожні науки на протязі десяти днів числячи від дня цего вирішення і запевнив, що про народження Христа Господа нашого визнає ту віру, якої держиться Римська Церква, Церква Твоєї святости і всі вірні, або, Твоя святість подбає про обсаду цеї Церкви і відлучить його від нашого тіла всіми способами, якщо не вчинивби того«[2]).

Та деякі давніші і новіші писателі змагають мовби покпити собі з поваги цих так вельми ясних документів, що ми їх навели і проголосили в тій загальній справі осуд не без гордовитої згірдливости. Нехай там і буде — так нерозважно виговорюють — що Римський Епископ видав рішаючий та невідкличний осуд, який спричинив Александрійський Епископ задля неприязни до Несторія, що його радо собі присвоїв, одначе скликаний опісля Ефеський Собор поновно і в цілости осудив суджену вже і вповні осуджену справу Апостольською Столицею, та найвищою своєю повагою постановив, як треба всім думати про ту

---

[1]) Мансі, я. в. IV, 1034. [2]) Migne, P. α., 463; cfr. Мансі, я. в., IV 1019.

справу. З цього виходить по їхній думці, що Вселенський Собор має в повні вищі та сильніщі права чим Римський Епископ.

Одначе кожний, хто в почуванні історичної правди та свобідно від упереджень вгляне пильно в події та письменні документи, побачить, що вони поступають непоправді і представляють неправдиві речі під позором правди. Бо треба передусім завважити, що коли цісар Теодозій в імени теж співдержавця Валєнтініяна скликав вселенський Собор, ще не надійшов був осуд Келестина до Царгороду і тому там зовсім не знали про него. Надто, коли Келестин довідався про заповіджений цісарями Ефеський Синод, ніяк не противився цьому заміреві, противно виданими письмами до Теодозія[1]) і до александрійського Владики[2]) похвалив цей почин, вибрав і проголосив своїх леґатів, котрі проводилиби на Соборі, а саме Патріярха Кирила, Епископів Аркадія і Проєкта і пресвітера Филипа. Цим способом ділання Римський Архієрей не лишив доси ще невирішеної справи до розсуду Соборові, але задержуючи дійсно в силі »що передше сам вирішив« [3]), доручив Вітцям Собору так виконати виданий ним осуд, щоби, по спільних нарадах і занесених молитвах до Бога, старалися по змозі привернути до єдности віри поблудженого Епископа царгородської столиці. Бо Кирилові, що запитував Папу, як має поступити в тій справі, себто, чи св. Синод має приймити чоловіка, що осуджує те, що голосив, чи задля упливу розємного часу давно виданий осуд треває дальше, Келистин відписав: »Є завданням Твоєї святости враз з честидостойним Собором Братів, придавити цей счинений пошум в Церкві, щоби ми довідалися про закінчення при Божій помочі справи бажаною поправою. Не кажемо, що не беремо участи в Соборі, бо не можемо відділятися від тих, з якими лучить нас прецінь одна віра, денебудь булиби вони. Ми є там, бо думаємо про те, що ділаєся там для всіх, чинимо це духом, чого не робимо видимо тілом. Стараюся про католицький мир, стараюся про спасення загибаючого, та чи схоче він визнати свою неміч? А говоримо це тому, щоби не здавалося часом, що ми не помогли, цему, що бажає поправитися... Хай переконаєся,

---

[1]) Мансі я. в., IV, 1291. [2]) Мансі я. в., IV, 1292. [3]) Мансі я. в., IV, 1287.

що не маємо скорих ніг до проливання крови, коли довідається, що йому жертвовано навіть лікарство»[1]).

Хоча ті слова Келистина доказують його батьківського духа і дуже світло засвідчають, що він перш за все був перенятий тим, щоби світло правдивої віри просвітило уми засліплених, та щоби Церков раділа радістю з навернення заблуканих, то одначе, те що сам приписав своїм післанцям, що вибралися до Ефезу є справді таке, що відкриває журу та старання Папи зберечи ціло і ненарушно одержані від Бога права Римської Столиці. Між іншим находиться ось що: »Доручаємо беречи повагу Апостольської Столиці, бо і дані вам наставлення висказують це, що ви маєте брати участь на зборі, а як возьмуть розбирати справу, маєте судити їх гадки і не лишати розправи«[2]).

І не інакше заховувалися леґати при слушнім притакненню Вітців св. Синода. Бо пішли вони постійно і вірно по безумовним приказам Папи, а прибувши до Єфезу вже по першім засіданні, зажадали собі всіх ухвал з попереднього засідання, щоби іменем Апостольської Столиці їх затвердили і приняли: »Жадаємо, щоби ви поручили заподати нам те, що на тім св. Синоді зроблено перед нашим приходом, щоби по рішенням блаженного Папи нашого і теперішнього цього св. збору також і ми затвердили вирішення«[3]).

І пресвітер Филип виголосив перед вселенським Собором цю преславну річ про примат Римської Церкви, яку наводить навіть сама доґматична Конституція Ватиканського Собору: »Вічний Пастир«[4]). А саме: »Нема в нікого сумніву, противно знають це всі віки, що святий і блаженнійший Петро, князь і голова Апостолів, стовп віри і підвалина католицької Церкви, одержав від Господа нашого Ісуса Христа, Спаса і Відкупителя людського рода, ключі царства і що дістав власть розвязувати і задержувати гріхи. Він і до цього часу все жіє в своїх наслідниках і виконує суд«[5]).

Щож більше? Чиж Вітці вселенськото Собору спротивилися цьому способові поступування Келистина і його леґатів, чи ставили в який спосіб опір? Зовсім ні. Що більше, заховалися письменні документи, що доказують

---

[1]) Мансі я. в., IV. 1292. [2]) Мансі я. в., IV, 556. [3]) Мансі я. в., IV, 1290. [4]) Собор. Ват. сес. IV, гл. 2. [5]) Мансі, я. в., IV, 1295.

дуже вимовно їх честь і пошану. Бо коли на другім засіданні св. Синоду читали папські леґати письмо Келистина та висказали між іншим таке: »вислали Ми в нашій журбі наших святіших братів і священоєреїв, однодушних з нами та дуже досвідчених мужів Епископів Аркадія і Проєкта і нашого пресвітера Филиппа, щоби брали участь в нарадах і виконали те, що Ми передше постановили й немаємо сумніву, що ваша святість повинна їм дати свою згоду«[1]), Вітці Собора не тільки не перечили цему рішенню, як рішенню найвищого судді, але радше вихвалювали його одноголосно, а Римського Архієрея поздоровляли дуже почесними окликами: »О це справедливий осуд! Новому Павлові Келистинові, новому Павлові Кирилові, Келистинові сторожеві віри, Келистинові згідному зі Синодом, Келистинові дякує цілий Синод, один Келистин, один Кирило, одна віра Синода, одна віра в світі«[2]).

А коли дійшло до осуду і відкинення Несторія, ті самі синодальні Вітці вважають, що не вільно їм наново судити справи, але визнають отверто, що вирішення Римського Архієрея їх випередило і »звязало«: Розпізнавши, що.... він (Несторій) визнає і проповідує безбожно, приступаємо з конечности приневолені св. канонами і письмом святішого Вітця нашого і співсвятителя Келистина, Епископа Римської Церкви, заляті сльозами, до цього жалісного проти нього осуду. Тож Господь наш Ісус Христос діткнений його безбожними словами, постановив через цей св. Синод позбавити тогож Несторія епископської гідности і вилучити зі всеї спільности і збору священників«[3]).

Вповні те саме висказав Епископ Цезареї Фірмій на другім засіданні Собора отцими явними словами: »Свята Столиця Апостольська письмом святішого Епископа Келистина висланим до всечесніших Епископів..., приписала вже наперед вирішення і правило в тій справі, до чого ми застосувалися... а що візваний нами Несторій не явився, поручили ми виконати цю форму, та видали на него канонічний і апостольський осуд[4]).

Справді всі ті наведені доси Нами документи доказують так виразно і вимовно, що вже тоді була в цілій

---

[1]) Мансі, я. в., IV, 1287. [2]) Мансі, я. в., IV 1287. [3]) Мансі, я. в., IV 1294. [5]) Мансі, я. в. IV, 1287.

Церкві спільна віра про нікому не підлеглу і непомильну власть Римського Архієрея над цілим Христовим стадом, що пригадують Нам цю ясну і світляну думку Августина висказану кілька літ передше про суд Папи Созима в Відкритім Листі проти Пелягіян: »В тих словах Апостольської Столиці є така старинна і така обоснована, така певна і ясна католицька віра, що не вільно християнинові сумніватися про неї» [1]).

Якби так цей дуже святий гіппонський Епископ був міг бути на Ефеськім Соборі! Якто бувби він обяснив догми католицької правди та боронив їх силою свойого духа, спостерігши предивною бистротою свойого ума небезпеку спору. Та коли цісарські леґати що мали вручити запрошення дійшли до Гіппони, могли вже тільки оплакувати це погасле ясне світло християнської мудрости та його знищену Вандалами столицю.

Нам відомо, Всечесні Браття, що деякі дослідники передусім з наших часів, докладають великих старань, щоби не тільки очистити Несторія з його єретичного упадку, але обвинувачують теж цего святого Александрійського Епископа Кирила о злу ворожнечу, будьтоби він очернив зненавидженого Несторія і стремів всіми прямо засобами спричинити його осудження за це, чого не учив. Цей справді дуже важкий закид не вагаються ті самі оборонці Царгородського епископа звалити теж і на Нашого попередника Келистина, що його недосвід будьтоби надужив Кирило, та й на самий св. Ефеський Синод.

Та це нікчемне і нерозсудне змагання збиває і відкидує ціла Церква, що вважала завсігди правним і слушним осуд Несторія, що узнавала науку Кирила правовірною, та що і Ефеський Собор між вселенськими Соборами з натхнення св. Духа вважала заєдно вселенським і честидостойним.

Полишаємо богато дуже вимовних письменних документів, бо всі досконало знають, що богато приклонників Несторія — котрі виділи своїми очима цілий перебіг справи, та яких нічо не вязало з Кирилом — хоч задля приязни з Несторієм, задля великої притягаючої сили його писем, задля його горячого запалу в суперечках склонювалися

---

[1]) Лист. 190; Gorpus Scriptorum ecclesiasticorum latinorum, 57, p. 159.

в противну сторону, по Ефеськім Соборі наче вражені світлом правди, опустили з часом єретичного Царгородського Епископа, що його малося уникати згідно з церковним законом. Деякі з них ще певно жили, як Наш попередник бл. п. Лев Великий писав до лібетонського Епископа Пасхазина, свойого леґата на Халькедонський Собор: »Знай, що ціла царгородська Церква зі всіма мономастирями і з богатьома Епископами згодилася і своїми підписами виключила з Церкви Несторія і Евтихія враз з їхніми приклонниками«[1]) А в догматичнім листі до цісаря Льва без ніякого спротиву напятнував він як найвимовніше Несторія, як єретика і учителя єреси. Ось як він каже: »Виключуєся з Церкви Несторій, котрий вірив, що Пресвята Діва Марія, не породила Бога, а тільки чоловіка, щоби відріжнити тілесну особу від Божої Особи і не узнати одного Христа в Божім Слові і в тілі, але голосити відрубно і віддільно одного Божим Сином, а другого чоловіком«[2]).

Знане є теж загально, що Халкедонський Собор торжественно затвердив поновно засуд Несторія та похвальну науку Кирила. А святіший Наш попередник Григорій Великий ледви щойно вступив на катедру блаженного Петра, висказує в своїм синодальнім листі до східних Церков, згадуючи про чотири Вселенські Собори, а саме про Нікейський, Царгородський, Ефеський, та Халкедонський. ось ту преважну про них гадку: » . . . . На них мов на тесанім камени здіймається будова святої віри та основується всяке життя і діяльність, а хто не має лучности з ними, лежить поза будовою, хоча уважавсяб каменем«[3]). Отже хай всі певно знають, що Несторій голосив справді єретичні вигадки, що александрійський Патріярх був мужним оборонцем католицької віри, а Папа Келистин враз з Ефеським Собором оборонив і дідичну науку і найвищу повагу Апостольської Столиці.

II.

А тепер, Всечесні Браття, перейдім до глибшого досліду цеї подрібної науки, яку вселенський Собор Ефеський через осуд Несторія визнав явно та затвердив своєю пова-

---

[1]) Мансі, я. в. VI, 124. [2]) Мансі, я. в. VI, 351-354. [3]) Migne, P. *α*., 77 478; Мансі, я. в. IX, 1048.

гою. Крім осуду пелягіянської єреси та її приклонників між котрими був безсумнівно і Несторій, найважнішою справою, затвердженою торжественно Вітцями майже однодушно, було саме те, що погляд цего єресиярха є вповні безбожним і противним святому письму, а зате є правдою якраз те, шо він перечив, а саме, шо в Христі є тільки одна особа, а то Божа особа. Бо коли Несторій, як це ми сказали, упірливо боронив, будьтоби Боже Слово не злучилося з людською природою в Христі істотно (субстанціяльно) і в одній особі (гіпостатично), але якимсь прибутним (accidentali) і моральним узлом, Ефеські Вітці осудили царгородського Епископа і визнали явно правдиву науку про Воплочення, якої всі мають держатися непохитно. Тай Кирило боронив чудно і згідно з Римською Церквою в спрямованих вже передше до Несторія листах і розвідках а залучених до актів цього Вселенського Синоду, ось тими вимовними, кількаразовими словами: »Не ялося ніякою мірою розділювати одного нашого Гопода Ісуса Христа на двох синів.... Бо св. Письмо не говорить, що Слово прибрало собі людську особу, але що сталося тілом. А вислів: Слово сталося тілом, не значить нічого іншого, як це, що злучилося подібно як ми з тілом і кровю, тож присвоїло собі наше тіло, зродилося як чоловік з невісти без позбавлення свойого Божества та народин з Вітця. По воплоченні, лишилося, чим було.«[1])

Бо св. Письмо і передання поучають нас, що Слово Бога Вітця не злучилося з якимсь вже існуючим чоловіком, але що один і той сам Христос є Божим Словом, що існувало від віків в лоні Вітця, а в часі стало чоловіком. Так Божество і людство лучаться в Ісусі Христі, Спасителі людського роду, отсею чудною злукою, що зовеся вповні слушно гіпостатичною. Виходить це дуже ясно з цего, що в св. Письмі один і той сам Христос не тільки називаєся Богом і чоловіком, але також ділає як Бог і теж як чоловік, а вкінці умирає як чоловік, а як Бог воскресає з мертвих. Це є, початий від св. Духа в лоні Пресв. Діви родиться, лежить в яслах, зовеся чоловічим сином, терпить, вмирає прибитий до хреста, є дійсно тим самим, котрого Предвічний Отець називає чудесним і врочистим способом своїм

---

[1]) Мансі, я. в. IV, 891

»возлюбленим Сином«[1]), тим самим, що відпускає гріхи Божою властю[2]), що уздоровляє власною силою хорих[3]), що воскрешає померших до життя[4]). Все те так доказує світло дві природи в Христі, що видавали зі себе людські і Божі діла, як і не менше світло засвідчають, що є один Христос, Бог і заразом чоловік званий задля цеї одности Божої Особи, Богочоловіком (Теантропос).

Цю науку доказує і потверджує надто невпинно голошена Церквою догма про Відкуплення, що кожному є наглядне. Бо як можна називати Христа »первородним між богатьома братами«[5]), як міг терпіти рани »за беззаконня наші«[6]), як викупити нас з неволі гріха, якщо не мавби людської природи, як ми? А далі, як міг він вповні переблагати нарушену людським родом справедливість Небесного Вітця, якщо не булоби в Нім безмірної і нескінченої гідности задля Божої Особи?

Не можна теж заперечувати цеї основної правди католицької задля цього, що нашому Спасителеві бракує людська особа і тому Його людській природі має недоставати якоїсь досконалости і з цеї причини Він як чоловік є меншим від нас. Бо глибоко і мудро говорить Тома з Аквіну: »Особовість належить остільки до стійности і досконалости якоїсь річи, оскільки до стійности і досконалости цеї річи належить те, що існує самостійно, а це являється під поняттям особи; стійнішим є існувати в чімсь вищім, чим існувати самостійно. І тому саме людська природа має вищу гідність в Христі, чим в нас, бо в нас існуючи наче самостійно має власну особу, а в Христі існує в Особі Слова. Так теж і доповнювання існування належить до стійности форми. Та змислове в людини задля злуки з вищою формою доповняючою є вищим чим у звірини, в якої є доповненою формою«[7]).

Надто буде хосенно завважити тут, що так як Арій, цей дуже хитрий руїнник католицької єдности, що поборював Божу природу Слова співістотну з Предвічним Вітцем так і Несторій йдучи вправді іншою дорогою відмовив якраз гіпостатичної єдности Спасителеві, та заперечив хоч

---

[1]) Мат. 3, 17; 17, 5; 2 Петр. 1, 17. [2]) Мат. 9, 2—6; Лук. 5, 20—24; 7, 48 і ін. [3]) Мат. 8, 3; Марк. 1, 41; Лук. 5, 13; Йоан 9 і ін. [4]) Йоан 11, 43; Лук. 7, 14 і ін. [5]) Рим. 8, 29. [6]) Ісая, 53, 5; Мат. 8. 17. [7]) Сумма, III, II, 2.

не в Слові а в Христі повне і ненарушене божество. Якщо по блудним небелицям Божа природа лучиласяби з людською в Христі тільки моральним узлом, так як це ми сказали про пророків та інших витязів християнської святости, що осягнули це задля своєї злуки з Богом, то Спаситель людського роду мало чим ріжнивсяби або й зовсім нічим від тих, що їх відкупив своєю ласкою і своєю кровю. Тож по запереченні науки про гіпостатичну злуку, на якій опираються і стоять догми Воплочення і Відкуплення людства, паде і ломиться ціла підвалина католицької релігії.

Тому не дивно нам, що з вибухом грози несторіянської єреси затремтів увесь католицький світ, не дивно нам, що Ефеський Собор різко спротивився царгородському Епископові, що перечив необачно і вельми коварно одідичену віру, виконав осуд Римського Папи і наложив на него жахливу клятву.

А ми у відповідь згідно зі всіми віками християнської доби почитаємо Спасителя людського рода не як »Іллю... або одного з пророків«, в котрих замешкує небесний Бог своєю ласкою, але поспіль з Князем Апостолів, що з Божого натхніння зазнакомився з цею таємницею, визнаємо одним висловом: »Ти єси Христос, Син Бога живого« [1])

По усталенні правдивости цеї догми можна легко виснувати, що все сотворіння на світі, люди й річи, осягнули через тайну Воплочення таку гідність, що більшої не можна собі справді уявити, поправді величнішу від гідности вивишення через діло сотворення. Таким чином між нащадками Адама находиться один Христос, що навповні досягнув вічне і нескінчене божество і з ним лучиться як найстісніше таємним способом. Христа називаємо нашим братом, що має людську природу, але також нашим Богом або Емануїлом, що своєю ласкою і своїми заслугами веде всіх до Творця і привертає до цеї небесної щасливости, яку марне стратилими через первородний гріх. Тому будьмо Йому вдячні, заховуймо Його заповіди і наслідуймо Його приклади. Бо тим способом станемо учасниками божества Того, »що зволив стати учасником нашої людськости« [2]).

Хоча, як сказали Ми, правдива Церква Христова переховувала все дуже цбайливо на протязі століть первісну

---

[1]) Мат. 16, 14—16. [2]) Чин Літург.

і незіпсуту науку про особову злуку і божество свого Основника, не є так на жаль у тих, що блукають так безпомно поза однісінькою вівчарнею Христа. Бо скільки разів хтось вперто відриваєся від непомильної учительскої влади Церкви, повільно завмирає в нім на наш смуток непохитна і правдива наука про Ісуса Христа. І справді, якщо спиталиби ми стільки всіляких релігійних громад, що повстали особливо від 16 і 17. століть і красуються досі християнським йменням, які в хвилі свого відлучення визнавали непохитно Христа Богом і чоловіком, що тепер думають про Него, то дісталибими справді неподібні і незгідні відповіди. Бо мало котрі з них заховали добру науку про нашого Спасителя і повну віру, а знов інші, хоч і твердять подекуди щось подібне, мов видають тільки вивітрений запах позбавлений свого змісту. Бо добачують в Христі тільки людину наділену дарами Божими, злучену з божеством якимсь таємним способом більше чим хтонебудь й дуже близьку з Богом, а не узнають цілої і чистої католицької віри. В кінці інші не признають нічогісінько Божого в Христі, вважають його звичайною людиною обдарованою вправді нечуваними дарами душі і тіла, але теж і підлеглому похибкам і людській уломністи. З того виходить ясно, що всі вони рівно з Несторієм хочуть необачним замахом »розвязати Христа« і тому по свідоцтву Апостола Івана вони не є від Бога[1]).

Тож з висоти теї Апостольської Столиці напоминаємо по батьківськи всіх тих, що з пихою зовуться Христовими учениками і тих, що сподіються в Нім спасіння одиниць і всього людства, щоби щодня сильніше і тісніше зближалися до Римської Церкви, бо в ній одній є ціла і повна віра в Христа, ніжне звеличення і почитання і невпинна полумінь горячої любови до Него. Хай згадають особливо пастирі розлученого з Нами стада на віру, яку їх предки врочисто визнавали в Ефезі, на віру, яку незмінно заховує і витревало боронить та найвища Столиця від минулих віків аж до сьогодні. Хай згадають, що єдність теї первісної віри опираєся і спочиває тільки на одній скалі, яку положив Христос, і що її можна заховати в ненарушеній цілости тільки найвищим авторитетом наслідників св. Петра.

Про ту єдність католицької релігії заговорили Ми об-

[1]) Йоан. 4, 3.

ширніше в Енцикліці „Mortalium animos“. Одначе не від річи буде пригадати коротко ту справу, бо іпостатична злука затверджена торжественно на Ефеськім Соборі є образом теї злуки, якою наш Спаситель схотів прикрасити своє містичне тіло, тобто Церкву »одно тіло«[1]) »зложене і споєне«[2]). Бо якщо особова єдність Христа творить таємний взір, по якому сам хотів устроїти християнську суспільність, то вона очевидно не може повстати з якоїсь примарної єдности богатьох між собою незгідних членів, але тільки з одностайної єрархії, з одного найвищого учительського уряду, з одного правила віри і з одної віри християн, що бачить кожний тямучий. Ту єдність Церкви, що основується на лучности з Апостольською Столицею, прегарно засвідчив на Ефеськім Синоді леґат Римського Епископа, Филип, котрий звертаючися до Вітців Собора, що оплескували однодушно письмо Келистина, висказав такі памятні слова: »Дякуємо святому і честидостойному Соборові за те, що по перечитанні Вам письма святішого і блаженішого нашого Папи, Ви святі члени, Вашими святими голосами і Вашими святими окликами злучилися Ви зі святою головою. Бо Ваша блаженність знає, що блаженний апостол Петро є головою цілої віри і теж всіх апостолів«[3]).

Як що коли, то перш за все тепер Всечесні браття повинні всі добрізвязатися тим самим щирим визнанням одної віри в Ісуса Христа і в Його містичну Обручницю Церкву, тепер, як всюда так богато людий змагає скинути лагідне ярмо Христа, як погорджують світлом Його науки, відкидають струї ласк і не признають вкінци Божої поваги Того, що по словам євангелії став »знаменем спротиву«[4]). З того оплаканого відступства від Христа, виходять безчисленні, що дня збільшуючі втрати, тому нехай всі шукають цілючих засобів у Того, що сам один »під небом даний людям, щоби Ним спастися нам«[5]).

Бо тільки тоді, як людські уми оживить св. Серце Ісуса, могуть настати щасливіші часи для одиниць, і всьої суспільности, які тепер так дуже забурені.

---

[1]) 1 Кор. 12, 12. [2]) Ефес. 4. 16. [3]) Мансі, я. в., IV. 1290. [4]) Лук. 2, 34. [5]) Діян. 4, 12.